

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาต่างผู้เสียหายที่ถึงแก่ความตาย : ศึกษากรณีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์อันยอมความได้¹

อรรถพล ศรีพรหม²

คดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์อันยอมความได้ตามประมวลกฎหมายอาญา ถือเป็นความผิดต่อส่วนตัวของผู้เสียหายโดยแท้ ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดให้ผู้เสียหายสามารถดำเนินคดีอาญากับตัวผู้กระทำผิดได้ 2 วิธี คือ 1. วิธีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเพื่อให้รัฐเข้ามาดำเนินคดีแทนให้ และ/หรือ 2. วิธีการฟ้องคดีด้วยตนเอง หากผู้เสียหายเลือกฟ้องคดีความผิดต่อส่วนตัวด้วยตนเองเสียแล้ว รัฐก็จะไม่สามารถเข้ามามีบทบาทในคดีของผู้เสียหายได้ เนื่องจาก ความผิดอันยอมความได้หรือความผิดต่อส่วนตัวไม่ได้มีผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะที่รัฐจะต้องมีหน้าที่โดยตรงในการเข้ามารักษา ประโยชน์ดังกล่าว ซึ่งมาตรา 31 ได้กำหนดไว้ชัดเจนแล้วว่า คดีอาญาที่มีใช้คดีความผิดต่อส่วนตัวที่ผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องต่อศาล พนักงานอัยการจะขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับผู้เสียหายระยะใดก่อนคดีเสร็จเด็ดขาดก็ได้ กล่าวคือ คดีความผิดอาญาแผ่นดินเท่านั้นที่พนักงานอัยการจะขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับผู้เสียหายได้

ในสังคมปัจจุบันการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์อันยอมความได้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะความผิดฐานฉ้อโกงของแก๊งคอลเซ็นเตอร์ที่มักจะใช้วิธีการหลอกลวงเหยื่อทางสื่อสังคมออนไลน์หรือทางโทรศัพท์ เพื่อให้เหยื่อหรือผู้เสียหายหลงเชื่อและส่งมอบทรัพย์สินเงินทองให้ ซึ่งนอกจากผู้เสียหายจะต้องสูญเสียทรัพย์สินไปแล้ว ผู้เสียหายอาจได้รับความเสียหายทางจิตใจอีกด้วย หากผู้เสียหายบางรายมีจิตใจที่อ่อนแอกว่าคนปกติทั่วไปก็อาจตัดสินใจคิดสั้นฆ่าตัวตายก่อนมีการดำเนินคดีกับตัวผู้กระทำผิดก็เป็นได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยในสังคมเป็นอย่างมาก

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 28 ได้กำหนดให้ผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้ด้วยตนเองทั้งในความผิดอาญาแผ่นดินซึ่งผู้เสียหายได้รับความเสียหายนั้นโดยตรง และในกรณีความผิดอันยอมความได้ต่าง ๆ ย่อมแสดงให้เห็นว่า กฎหมายมีเจตนารมณ์ที่จะให้ผู้เสียหายซึ่งถือว่าเป็นประชาชนคนหนึ่งได้ทำหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมด้วย

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาต่างผู้เสียหายที่ถึงแก่ความตาย : ศึกษากรณีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์อันยอมความได้ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์เรืองยศ แสงภักดี และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์จุฑามาศ นิสารัตน์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสุวรรณ

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตามบทบัญญัติมาตรา 29 ได้กำหนดให้ ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาของผู้เสียหาย มีสิทธิดำเนินคดีต่างผู้เสียหายที่ถึงแก่ความตายได้ แต่จะต้องเป็นกรณีที่ผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้วตายลงเท่านั้น หากเป็นกรณีที่ผู้เสียหายได้ถึงแก่ความตายก่อนมีการฟ้องคดี บทบัญญัติดังกล่าวกลับไม่เปิดช่องให้ ทายาทหรือผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินมรดกหรือมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้เสียหาย มีสิทธิเข้ามาดำเนินคดีต่างผู้เสียหายได้ เมื่อกล่าวโดยเฉพาะถึงกรณีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินอันยอมความได้ เห็นว่าเป็นคดีที่สมควรให้ทายาทหรือผู้ที่มีความเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับผู้เสียหายมีสิทธิเข้ามาดำเนินคดีต่างผู้เสียหายเพื่อรักษาประโยชน์ในทางทรัพย์สินของผู้เสียหายอันจะต้องตกเป็นมรดกแก่ทายาทโดยธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ต่อไป เนื่องจาก ความผิดประเภทดังกล่าวรัฐไม่สามารถเข้ามาดำเนินคดีอาญาแทนผู้เสียหายได้เองโดยลำพังหากไม่มีการร้องทุกข์ตามระเบียบเสียก่อน การที่บทบัญญัติดังกล่าวมีข้อจำกัดเกี่ยวกับการขอเข้าดำเนินคดีต่างผู้เสียหายที่ถึงแก่ความตายอาจก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในสังคม เนื่องจาก ไม่มีการดำเนินคดีกับตัวผู้ต้องหาว่ากระทำความผิด และมีความสับสนเสี่ยงที่ผู้ต้องหาหรือนั้นจะกลับไปกระทำความผิดซ้ำกับบุคคลอื่น ๆ

จากการศึกษาทำให้ทราบว่า บทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินคดีต่างผู้เสียหายที่ถึงแก่ความตายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังมีการจำกัดสิทธิของทายาทในการเข้ามาดำเนินคดีต่างผู้เสียหายอยู่หลายประการ อีกทั้ง บทบัญญัติดังกล่าวยังไม่มีความชัดเจนเพียงพอที่จะให้ศาลนำมาใช้ในการพิจารณาคำร้องขอในเรื่องดังกล่าวให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงสรุปปัญหาได้ 4 ประเด็นและมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ปัญหากรณีที่ผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินอันยอมความได้มีการร้องทุกข์แล้วตายลง ไม่ก่อให้เกิดสิทธิแก่ทายาทในการยื่นคำขอเข้ามาดำเนินคดีต่างผู้เสียหาย และไม่สามารถเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ

ในกรณีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินอันยอมความได้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดให้ ผู้เสียหายสามารถเริ่มต้นคดีอาญาได้ด้วยการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเพื่อให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวน และเพื่อให้พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้อง ซึ่งการเริ่มต้นคดีดังกล่าวจะทำให้รัฐมีอำนาจเข้ามาดำเนินคดีกับตัวผู้กระทำความผิดได้ หรือหากกรณีผู้เสียหายไม่ได้ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนไว้ กฎหมายก็ให้อำนาจผู้เสียหายสามารถยื่นฟ้องคดีดังกล่าวต่อศาลด้วยตนเองได้ แต่รัฐจะไม่มีอำนาจในการดำเนินคดีดังกล่าวกับตัวผู้กระทำความผิด กรณีจึงเกิดปัญหาว่าหากผู้เสียหายเลือกที่จะร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน และต่อมาผู้เสียหายนั้นได้ถึงแก่ความตาย ย่อมส่งผลให้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาของผู้เสียหายไม่สามารถร้องขอเข้ามาดำเนินคดีต่างผู้เสียหายได้ เนื่องจากไม่ใช่กรณีที่ผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องแล้วตายลงตามมาตรา 29 นอกจากนี้ แม้ว่าการร้องทุกข์ของผู้เสียหาย

ที่ถึงแก่ความตายจะทำให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนและทำให้พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องคดีได้ก็ตาม แต่เมื่อพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว กฎหมายก็กลับไม่เปิดช่องให้ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา หรือญาติคนอื่น ๆ ของผู้เสียหายที่ถึงแก่ความตายในฐานะทายาทโดยธรรมมีสิทธิขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ กับพนักงานอัยการตามมาตรา 30 เพื่อเข้ามารักษาประโยชน์ในคดีของผู้เสียหายได้ เนื่องจากบุคคลดังกล่าว ไม่ใช่ผู้เสียหายหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย หากต่อมาศาลได้มีคำพิพากษายกฟ้องโจทก์ (พนักงานอัยการ) เนื่องจากพยานหลักฐานของพนักงานอัยการไม่สามารถรับฟังลงโทษจำเลยได้ และพนักงานอัยการก็ไม่ได้ อุทธรณ์คำพิพากษาดังกล่าว ย่อมทำให้คดีนั้นถึงที่สุดลงโดยที่ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับโทษแต่อย่างใด ซึ่งไม่เป็นธรรมกับฝ่ายผู้เสียหาย

จากประเด็นปัญหาที่หนึ่ง ผู้ศึกษาเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 29 วรรคหนึ่ง และมาตรา 30 ดังนี้

เดิม มาตรา 29 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เมื่อผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องแล้วตายลง ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาจะดำเนินคดีต่างผู้ตายต่อไปก็ได้”

แก้ไขเพิ่มเติมเป็น “เมื่อผู้เสียหายได้ร้องทุกข์แล้วตายลงหรือกรณีที่ผู้เสียหายไม่ได้ร้องทุกข์ แล้วตายลงภายในกำหนดอายุความที่อาจฟ้องคดีได้ ให้ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา ... มีสิทธิฟ้องคดีภายในกำหนดอายุความตามประมวลกฎหมายอาญานับแต่วันที่ผู้เสียหายได้ถึงแก่ความตาย และให้มีสิทธิดำเนินคดีต่างผู้ตายต่อไปได้”

เดิม มาตรา 30 “คดีอาญาใดซึ่งพนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลแล้ว ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในระหว่างพิจารณาชั้นต้นพิพากษาคดีนั้นก็ได้”

แก้ไขเพิ่มเติมเป็น “คดีอาญาใดซึ่งพนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลแล้ว ผู้เสียหายหรือผู้มีสิทธิ ดำเนินคดีต่างผู้เสียหายที่ถึงแก่ความตายตามมาตรา 29 แล้วแต่กรณี จะยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ ในระหว่างพิจารณาชั้นต้นพิพากษาคดีนั้นก็ได้”

หากว่าได้มีการแก้ไขตามที่เสนอมานี้ จะส่งผลให้ทายาทของผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ อันยอมความได้สามารถเข้ามาดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดต่างผู้เสียหายที่ถึงแก่ความตายได้ หรือหากทายาท ของผู้เสียหายซึ่งมีสิทธิดำเนินคดีต่างผู้เสียหายที่ถึงแก่ความตายไม่ฟ้องคดีเอง ก็ยังสามารถขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ กับพนักงานอัยการเพื่อรักษาประโยชน์ในคดีของผู้ตายต่อไปได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เสียหายที่ถึงแก่ความตายได้รับความยุติธรรมตามกฎหมาย และเพื่อให้มีการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา รวมถึงเพื่อเป็น การนำตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษตามกฎหมายอันเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมต่อไป

ประเด็นที่สอง ปัญหาการจำกัดสิทธิทายาทอื่นนอกจากผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาของผู้เสียหายที่ถึงแก่ความตาย ในการเข้ามาดำเนินคดีต่างผู้ตายต่อไป

ด้วยบทบัญญัติมาตรา 29 วรรคหนึ่ง ได้กำหนดให้ ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาของผู้เสียหายสามารถร้องขอเข้ามาดำเนินคดีต่างผู้เสียหายที่ถึงแก่ความตาย ซึ่งในกรณีที่ผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์อันยอมความได้ เช่น ถูกฉ้อโกง ชักยอก เป็นต้น หากผู้เสียหายได้ฟ้องคดีดังกล่าวด้วยตนเองโดยไม่ได้อำนาจฟ้องต่อพนักงานสอบสวน รัฐย่อมไม่มีอำนาจที่จะเข้ามาดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในคดีความผิดดังกล่าว หากต่อมาปรากฏว่าผู้เสียหายได้ถึงแก่ความตาย ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลโดยไม่มีบุคคลตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 29 วรรคหนึ่ง คือ ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา ที่จะเข้ามาดำเนินคดีต่างผู้เสียหายที่ถึงแก่ความตาย ญาติคนอื่น ๆ ของผู้เสียหาย เช่น พี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมบิดาหรือมารดา ลุง ป้า น้า อา หรือ ปู่ ย่า ตา ยาย ที่เหลืออยู่ย่อมไม่สามารถเข้ามาดำเนินคดีต่างผู้เสียหายนั้นได้ ซึ่งศาลจะต้องมีคำสั่งจำหน่ายคดี เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมถือว่าเป็นช่องว่างของกฎหมายประการหนึ่งที่ทำให้ไม่สามารถพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย รวมถึงไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมารับโทษตามกฎหมายได้

จากประเด็นปัญหาที่สอง ผู้ศึกษาจึงเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 29 วรรคหนึ่ง ดังนี้

เดิม มาตรา 29 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เมื่อผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องแล้วตายลง ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาจะดำเนินคดีต่างผู้ตายต่อไปก็ได้”

แก้ไขเพิ่มเติมเป็น “เมื่อผู้เสียหายได้ร้องทุกข์แล้วตายลงหรือกรณีที่ผู้เสียหายไม่ได้ร้องทุกข์แล้วตายลงภายในกำหนดอายุความที่อาจฟ้องคดีได้ ให้ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา หรือทายาทตามกฎหมายว่าด้วยมรดก มีสิทธิฟ้องคดีภายในกำหนดอายุความตามประมวลกฎหมายอาญานับแต่วันที่ผู้เสียหายได้ถึงแก่ความตาย และให้มีสิทธิดำเนินคดีต่างผู้ตายต่อไปได้”

หากว่าได้มีการแก้ไขตามที่เสนอมานี้ ย่อมเป็นการแก้ไขปัญหากรณีที่ผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์อันยอมความได้ที่ถึงแก่ความตายภายหลังที่ได้ฟ้องคดีและไม่มีผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาที่จะขอเข้ามาดำเนินคดีแทนตนได้ เพื่อให้ทายาทอื่นที่มีสิทธิรับมรดกของผู้เสียหายตามกฎหมาย ซึ่งถือว่าเป็นความสัมพันธ์กับผู้เสียหายโดยตรงสามารถเข้ามาดำเนินคดีแทนผู้เสียหายต่อไปได้ และเพื่อให้การดำเนินคดีของผู้เสียหายไม่ยุติลงกลางคัน รวมถึงเพื่อให้มีการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา และเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษตามกฎหมายอันเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมต่อไป

ประเด็นที่สาม ปัญหาการตีความกฎหมายของศาลในกรณีที่ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา ได้ถึงแก่ความตายในระหว่างมีการเข้ามาดำเนินคดีต่างผู้เสียหาย

ตามบทบัญญัติดังกล่าวมีปัญหาที่ควรศึกษาว่า กรณีที่ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา ตามมาตรา 29 วรรคหนึ่ง ได้เข้ามาดำเนินคดีต่างผู้เสียหายจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์อันยอมความได้ ซึ่งถึงแก่ความตายไปก่อนแล้ว และต่อมาปรากฏว่าบุคคลดังกล่าว (ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือสามีหรือภริยา) ก็ได้ถึงแก่ความตายไปด้วย บุคคลอื่นที่เหลืออยู่ (ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาคนอื่น ๆ) จะเข้ามาดำเนินคดีต่างผู้เสียหายที่แท้จริงโดยอาศัยสิทธิที่มีอยู่เดิมตั้งแต่แรกได้หรือไม่ เนื่องจาก บทบัญญัติมาตรา 29 วรรคหนึ่ง ไม่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนแต่ประการใด ซึ่งกรณีตามปัญหาดังกล่าวศาลฎีกาได้เคยมีคำวินิจฉัยไว้เป็นสองแนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 โจทก์ร่วมซึ่งเป็นเพียงผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายที่แท้จริง ได้ถึงแก่ความตาย ในขณะที่คดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค 5 กรณีไม่ใช่เรื่องที่ผู้เสียหายโดยตรงยื่นฟ้อง แล้วตายลง ไม่อยู่ในบังคับแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 29 ที่จะมีการเข้ามาดำเนินคดีต่างโจทก์ร่วมได้ แม้ผู้ร้องเป็นภริยาของโจทก์ร่วมและอยู่ในฐานะผู้บุพการีของผู้เสียหายเช่นเดียวกับโจทก์ร่วม ก็ตาม (คำสั่งศาลฎีกาที่ ท. 132/2553)

แนวทางที่ 2 การที่ผู้ร้อง (ภริยาของโจทก์ร่วมที่ 1) ซึ่งเป็นมารดาของ ท. ผู้ตาย ยื่นคำร้องขอเข้าดำเนินคดีแทนโจทก์ร่วมที่ 1 บิดาโดยชอบด้วยกฎหมายของ ท. ซึ่งได้ถึงแก่ความตาย ถือได้ว่าผู้ร้องประสงค์ขอใช้สิทธิของตนที่มีอยู่เดิมตั้งแต่แรกในฐานะผู้มีอำนาจจัดการแทนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 5 (2) เพื่อสืบสิทธิดำเนินคดีแทนโจทก์ร่วมที่ 1 ในชั้นฎีกา ศาลฎีกาอนุญาตให้ผู้ร้องเข้าดำเนินคดีในฐานะเป็นโจทก์ร่วมที่ 1 แทนโจทก์ร่วมได้ (คำสั่งศาลฎีกาที่ ท. 1592/2556)

เมื่อพิจารณาจากคำสั่งคำร้องของศาลฎีกาทั้ง 2 กรณีดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ศาลฎีกายังมีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องที่บุคคลตามมาตรา 29 วรรคหนึ่ง ได้ถึงแก่ความตายในระหว่างมีการเข้ามาดำเนินคดีต่างผู้ตายตามมาตรา 29 แม้ว่าศาลฎีกาจะได้มีคำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ท. 1592/2556 กลับแนวคำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ท. 132/2553 แล้วก็ตาม แต่ตามระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law) ของไทยนั้น คำพิพากษาของศาลไม่ถือว่าเป็นกฎหมาย ซึ่งในอนาคตศาลฎีกาอาจมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเปลี่ยนแปลงแนวคำพิพากษาหรือคำสั่งเดิมได้ กรณีจึงเป็นปัญหาว่าบทบัญญัติกฎหมายมาตรา 29 ยังไม่มีความชัดเจนเพียงพอให้ศาลนำมาใช้ในการพิจารณาคำร้องขอเข้าสืบสิทธิดำเนินคดีแทนผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาแล้วแต่กรณี ซึ่งได้ถึงแก่ความตายในภายหลัง

จากประเด็นปัญหาที่สาม ผู้ศึกษาเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 29 ดังนี้

เดิม มาตรา 29 บัญญัติว่า “เมื่อผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องแล้วตายลง ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา จะดำเนินคดีต่างผู้ตายต่อไปก็ได้”

ถ้าผู้เสียหายที่ตายนั้นเป็นผู้เยาว์ ผู้วิกลจริต หรือผู้ไร้ความสามารถ ซึ่งผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาลหรือผู้แทนเฉพาะคดีได้ยื่นฟ้องแทนไว้แล้ว ผู้ฟ้องแทนนั้นจะว่าคดีต่อไปก็ได้”

แก้ไขเพิ่มเติมเป็น “เมื่อผู้เสียหายได้ร้องทุกข์แล้วตายลงหรือกรณีที่ผู้เสียหายไม่ได้ร้องทุกข์แล้วตายลงภายในกำหนดอายุความที่อาจฟ้องคดีได้ ให้ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา หรือทายาท ตามกฎหมายว่าด้วยมรดก มีสิทธิฟ้องคดีภายในกำหนดอายุความตามประมวลกฎหมายอาญานับแต่วันที่ผู้เสียหายได้ถึงแก่ความตาย และให้มีสิทธิดำเนินคดีต่างผู้ตายต่อไปได้”

ถ้าผู้เสียหายที่ตายนั้นเป็นผู้เยาว์ ผู้วิกลจริต หรือผู้ไร้ความสามารถ ซึ่งผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาลหรือผู้แทนเฉพาะคดีได้ยื่นฟ้องแทนไว้แล้ว ผู้ฟ้องแทนนั้นจะว่าคดีต่อไปก็ได้”

หากผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา หรือทายาทตามกฎหมายว่าด้วยมรดกได้ถึงแก่ความตาย ภายหลังที่ศาลได้อนุญาตให้เข้าดำเนินคดีต่างผู้เสียหายที่ถึงแก่ความตายตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา หรือทายาทตามกฎหมายว่าด้วยมรดกคนอื่นที่เหลืออยู่เข้าสืบสิทธิดำเนินคดีต่างผู้เสียหายที่ถึงแก่ความตายแทนบุคคลดังกล่าวต่อไปได้”

หากว่าได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมตามที่เสนอมานี้ จะส่งผลให้ไม่เกิดปัญหาความไม่ชัดเจนของกฎหมาย ซึ่งจะทำให้ศาลตีความกฎหมายในเรื่องดังกล่าวแตกต่างกันไปหลายแนวทาง และเป็นประโยชน์ในการที่ศาล จะใช้กฎหมายดังกล่าวเพื่อพิจารณาอนุญาตให้มีการเข้าสืบสิทธิดำเนินคดีต่างผู้เสียหายที่ถึงแก่ความตาย แทนที่บุคคลผู้ซึ่งเข้ามาดำเนินคดีต่างผู้เสียหายคนก่อน โดยไม่จำเป็นต้องมีการตีความกฎหมายดังกล่าวอีก แต่อย่างใด

ประเด็นที่สี่ ปัญหาการแต่งตั้งผู้แทนเฉพาะคดีเพื่อดำเนินคดีต่างผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้เยาว์ ผู้วิกลจริต หรือผู้ไร้ความสามารถ ที่ถึงแก่ความตายก่อนมีการฟ้องคดีอาญา

กรณีที่ผู้เยาว์ ผู้วิกลจริต หรือผู้ไร้ความสามารถ ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ อันยอมความได้ เช่น ถูกฉ้อโกง ยักยอก หรือทำให้เสียทรัพย์ เป็นต้น และไม่ได้มีการร้องทุกข์ไว้กับ พนักงานสอบสวน การฟ้องคดีอาญาในความผิดดังกล่าวนี้จะต้องดำเนินการโดยผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือผู้แทนเฉพาะคดีแล้วแต่กรณี หากผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือผู้แทนเฉพาะคดี

ได้ยื่นฟ้องแทนผู้เยาว์ ผู้วิกลจริต หรือผู้ไร้ความสามารถไว้แล้ว ต่อมาบุคคลดังกล่าวได้ถึงแก่ความตาย บทบัญญัติมาตรา 29 วรรคสอง ให้อำนาจผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล หรือผู้แทนเฉพาะคดีที่จะว่าคดีต่อไปก็ได้

จากการศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 365/2532 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1625/2532 พบว่า หากผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้เยาว์ ผู้วิกลจริต หรือผู้ไร้ความสามารถไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้อนุบาล แล้วแต่กรณี และต่อมาผู้เสียหายดังกล่าวได้ถึงแก่ความตายไปก่อนที่จะมีคำสั่งอนุญาตตั้งผู้แทนเฉพาะคดีให้ กรณีเช่นนี้ย่อมไม่มีเหตุที่ศาลจะตั้งผู้แทนเฉพาะคดีเพื่อบำบัดความเสียหายคดีแทนได้อีกต่อไป เนื่องจากไม่มีตัวผู้เสียหายอยู่ และเมื่อไม่มีผู้แทนเฉพาะคดีที่ทำหน้าที่ยื่นฟ้องคดีแทนผู้เยาว์ ผู้วิกลจริต หรือผู้ไร้ความสามารถ จึงไม่ใช่กรณีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 29 วรรคสอง ที่จะมีการว่าคดีแทนผู้เยาว์ ผู้วิกลจริต หรือผู้ไร้ความสามารถซึ่งถึงแก่ความตายต่อไปได้ และศาลจะต้องมีคำสั่งจำหน่ายคดี ทั้ง ๆ ที่ความตายของผู้เสียหายไม่เป็นเหตุให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องต้องระงับไป อีกทั้ง ในความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดอันยอมความได้หากผู้เสียหายไม่ได้ร้องทุกข์ไว้ต่อพนักงานสอบสวน รัฐย่อมไม่สามารถเข้ามาดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้เลย ซึ่งหากข้อเท็จจริงปรากฏว่า จำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงก็เท่ากับว่ารัฐได้ปล่อยให้อาชญากรลอยนวลในสังคม ซึ่งย่อมมีความสุ่มเสี่ยงที่อาชญากรรายนั้นจะไปกระทำความผิดซ้ำอีก และส่งผลให้สังคมเกิดความไม่สงบเรียบร้อยต่อไป

จากประเด็นปัญหาที่ผู้ศึกษาเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 29 วรรคสอง ดังนี้

เดิม มาตรา 29 วรรคสอง บัญญัติว่า “ถ้าผู้เสียหายที่ตายนั้นเป็นผู้เยาว์ ผู้วิกลจริต หรือผู้ไร้ความสามารถ ซึ่งผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาลหรือผู้แทนเฉพาะคดีได้ยื่นฟ้องแทนไว้แล้ว ผู้ฟ้องแทนนั้นจะว่าคดีต่อไปก็ได้”

แก้ไขเพิ่มเติมเป็น “ถ้าผู้เสียหายที่ตายนั้นเป็นผู้เยาว์ ผู้วิกลจริต หรือผู้ไร้ความสามารถ ซึ่งผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาลหรือผู้แทนเฉพาะคดีได้ยื่นฟ้องแทนไว้แล้ว ผู้ฟ้องแทนนั้นจะว่าคดีต่อไปก็ได้ แต่ถ้าเป็นกรณีที่ยังไม่มี การฟ้องคดีเนื่องจากผู้เยาว์ ผู้วิกลจริต หรือผู้ไร้ความสามารถ ไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม หรือผู้อนุบาลแล้วแต่กรณี หากญาติหรือผู้เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายนั้นได้ยื่นคำขอให้ศาลตั้งตนเป็นผู้แทนเฉพาะคดีไว้ก่อนที่ผู้เสียหายนั้นได้ถึงแก่ความตาย ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาแต่งตั้งบุคคลดังกล่าวเป็นผู้แทนเฉพาะคดีเพื่อฟ้องคดีแทนผู้เสียหายที่ตายต่อไปได้”

หากว่าได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมตามที่เสนอมานี้ จะส่งผลให้ศาลมีอำนาจในการแต่งตั้งญาติ หรือผู้เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้เยาว์ ผู้วิกลจริต หรือผู้ไร้ความสามารถเป็นผู้แทนเฉพาะคดี เพื่อดำเนินการฟ้องคดีแทนผู้เสียหายนั้นต่อไปได้ โดยศาลไม่จำเป็นต้องยกคำร้องขอแต่งตั้งผู้แทนเฉพาะคดี ของผู้ที่เกี่ยวข้องแต่อย่างใด อีกทั้ง ยังส่งผลให้ญาติหรือผู้เกี่ยวข้องกับผู้เสียหายนั้นสามารถดำเนินคดีกับ ผู้กระทำความผิดตามกฎหมายต่อไปได้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และเป็นการรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยในสังคมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กุศล บุญเย็น. คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2539.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. หลักกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการดำเนินคดีในชั้นตอนก่อน
 การพิจารณา. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : หจก. สำนักพิมพ์ พลสยาม พรินต์ติ้ง (ประเทศไทย), 2553.
- นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล. อาชญากรรม การป้องกัน : การควบคุม. นนทบุรี : พรทิพย์การพิมพ์, 2548.
- อุทัย อาทิวะช. คู่มือกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2 สิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 3.
 กรุงเทพมหานคร : หจก. วี.เจ.พรินต์ติ้ง, 2558.